

Sít' knihoven
Libereckého kraje

Knihovnická ocenění
v Libereckém kraji

Výsledky činnosti
knihoven

ROČENKA KNIHOVEN LIBERECKÉHO KRAJE 2023

OBSAH

Úvod	2
Síť knihoven Libereckého kraje	3
Proměny knihoven v Libereckém kraji	4
Jednotná kampaň českých knihoven	6
Vesnická knihovna Libereckého kraje	7
Knihovna roku	8
Městská knihovna roku	9
Knihovník/Knihovnice Libereckého kraje	10
Ocenění MARK za Liberecký kraj	11
Knihovní fondy	12
Uživatelé knihoven	13
Návštěvníci knihoven	14
Výpůjčky	15
Akce v knihovnách	16
Závěr	17

ÚVOD

V Libereckém kraji, třebaže patří k těm nejmenším v České republice, **působí 232 knihoven**, které obsluhují 465 331 obyvatel. **Tyto knihovny registrují celkem 43 868 čtenářů**, což činí 9 % z celkového počtu obyvatel kraje, **a v roce 2023 je navštívilo 1 521 606 návštěvníků**. Ročenka knihoven Libereckého kraje si klade za cíl představit tyto knihovny širšímu publiku a seznámit s jejich činností.

Ročenka je rozdělena do tří hlavních částí. V první části je představena síť knihoven Libereckého kraje a hlavní změny, které v knihovnách proběhly v roce 2023. V druhé části jsou zdůrazněna regionální i celostátní ocenění, týkající se knihoven a knihovníků, která byla udělena v roce 2023. Ve třetí části jsou pak uvedeny vybrané statistické výsledky činnosti knihoven Libereckého kraje, porovnány s předchozími roky a stručně zhodnoceny.

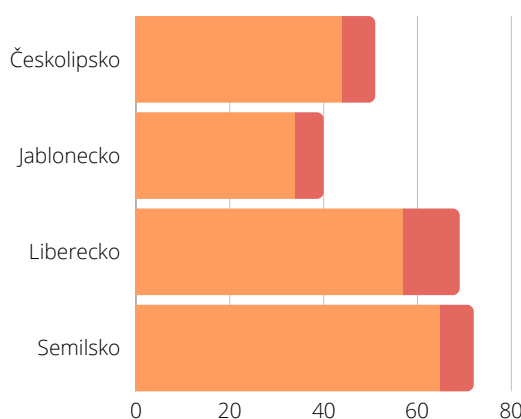
Všechny dokumenty zmíněné v této ročence se dají nalézt na stránce určené knihovnám Libereckého kraje **www.kvkli.cz/pro-knihovny**.

SÍŤ KNIHOVEN LIBERECKÉHO KRAJE V ROCE 2023

SÍŤ VEŘEJNÝCH KNIHOVEN LIBERECKÉHO KRAJE

Síť veřejných knihoven Libereckého kraje tvořilo v roce 2023 celkem 200 knihoven spolu s 32 pobočkami. Z tohoto počtu je 164 knihoven neprofesionálních, tedy s pracovním úvazkem do 15 hodin týdně. Počet knihoven zůstává oproti roku 2022 neměnný.

Přehled počtu knihoven a jejich poboček
v jednotlivých okresech Libereckého kraje:

KNIHOVNY OBSLUHOVANÉ V RÁMCI REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ

Ze sítě veřejných knihoven Libereckého kraje je jich 210 obsluhováno v rámci regionálních funkcí, jsou jim tedy poskytovány další služby, poradenství a metodická pomoc. Tato pomoc je poskytována knihovnami pověřenými regionálními funkcemi - Krajskou vědeckou knihovnou v Liberci a městskými knihovnami v České Lípě, Jablonci nad Nisou a Semilech. Konkrétní informace o regionálních funkcích je možné nalézt ve **Zprávě o výkonu regionálních funkcí v Libereckém kraji za rok 2023.**

PROMĚNY KNIHOVEN V LIBERECKÉM KRAJI V ROCE 2023

ČESKOLIPSKO

V roce 2023 se v okrese Česká Lípa změnilo personální obsazení ve dvou neprofesionálních knihovnách – ve Sloupu v Čechách a v Oknech. V Místní knihovně Okna došlo i k dalším změnám, knihovna se přestěhovala a stala se tak bezbariérovou, byla dovybavena nábytkem a doplňky zejména pro dětské uživatele. Personální změna proběhla v Městské knihovně Doksy. Došlo i k jedné organizační změně, Městská knihovna ve Stráži pod Ralskem byla převedena pod Infocentrum Stráž pod Ralskem. Místní knihovna Jestřebí byla vybavena novým nábytkem, do knihovny také přibyl dětský koutek.

JABLONECKO

V okrese Jablonec nad Nisou došlo v roce 2023 k jedné významné personální změně – v Obecní knihovně Skuhrov nahradila dlouholetou knihovnici pracovnice, která dříve působila jako vedoucí Městské knihovny Železný Brod. Co se týče prostorových úprav knihoven, v roce 2023 proběhla příprava na rekonstrukci prostor v Místní knihovně Zásada. V Rychnově u Jablonce nad Nisou až do konce roku probíhaly stavební práce na dokončení rekonstrukce budovy Tilia na náměstí Míru, kam bude začátkem roku 2024 přemístěn městský úřad, zdravotní středisko, knihovna a další městské organizace. Vznikne tak důstojné a bezbariérové místo pro setkávání občanů Rychnova.

Místní knihovna Okna

Městská knihovna Rychnov u Jablonce nad Nisou

PROMĚNY KNIHOVEN V LIBERECKÉM KRAJI V ROCE 2023

LIBERECKO

V okrese Liberec v roce 2023 došlo k personálním změnám ve čtyřech knihovnách - v Kryštofově Údolí, ve Svijanském Újezdu, ve Vlastibořicích a v Rynolticích. V knihovně ve Světlé pod Ještědem v Hodkách a Rozstání byly přeskupeny a aktualizovány knihovní fondy, v Hodkách se podařilo zrekonstruovat jednu z místností knihovny, kde je umístěno dětské oddělení. Tato místnost byla kompletně vybavena novým nábytkem a vymalována. V Místní knihovně v Hlavici byla zprovozněna druhá místnost knihovny, která byla vybavena novým sedacím nábytkem pro chvíle relaxace a odpočinku.

SEMILSKO

V roce 2023 proběhlo mnoho změn v knihovnách semilského okresu. V loňském roce byla z důvodu rekonstrukce uzavřena Místní knihovna Loučky, v roce 2023 byla celková rekonstrukce prostor dokončena. V Obecní knihovně v Tatobitech proběhla částečná rekonstrukce, byla položena nová podlaha, došlo k renovaci regálů a výmalbě knihovny. V Místní lidové knihovně Libštát byl vybudován čtenářský koutek pro děti v rámci projektu Barevná knihovna dětem, který uspěl u Nadace ČEZ. Obecní knihovna v Chuchelně byla přesunuta do nově zrekonstruovaných prostor obecního úřadu. Místní knihovna v Horkách u Staré Paky ohlásila rekonstrukci na zimu 2023/2024.

Místní knihovna Světlá pod Ještědem - Hodky

Místní lidová knihovna Libštát

JEDNOTNÁ KAMPAŇ ČESKÝCH KNIHOVEN V ROCE 2023

O CELONÁRODNÍCH KAMPAŇÍCH KNIHOVEN

V roce 2019 vznikla myšlenka jednotné celoroční kampaně pro všechny knihovny, která by jednak podpořila větší celostátní knihovnické akce, oslovila lépe veřejnost i média a zároveň propagovala v každém roce vždy nějaké téma zásadní pro knihovny. Poprvé bylo toto jednotné komunikační téma využito v roce 2020. Od roku 2021 bylo dále domluveno, že se téma vždy rozdělí do dvouletého období - v prvním roce bude komunikováno mezi knihovníky, ve druhém roce směrem k veřejnosti.

KAMPAŇ V ROCE 2023

Po náročném covidovém období a výrazném odlivu uživatelů bylo vybráno jako motto letošních kampaní **Už jsme zpátky!** V Březnu měsíci čtenářů a v Týdnu knihoven mohla každá zapojená knihovna stávajícím i potenciálním uživatelům nabídnout co nejvíce aktivit k atraktivnímu využití volného času a především vstoupit znovu do povědomí komunity i obce. Na pozadí tohoto motivu se také druhým rokem akcentuje téma **mediální gramotnosti v knihovnách.**

Plakát k akci Březen
měsíc čtenářů

Plakát k akci
Týden knihoven

VESNICKÁ KNIHOVNA LIBERECKÉHO KRAJE ROKU 2023

O OCENĚNÍ

Soutěž Vesnice roku v Programu obnovy venkova je každoročně vyhlašována již od roku 1995. Ke spoluvyhlašovatelům soutěže patří Svaz knihovníků a informačních pracovníků, členem krajské hodnotící komise je vždy zástupce SKIP Libereckého kraje. V rámci vyhodnocení soutěže je vždy udělována jedné z obcí cena Vesnická knihovna roku spojená s finanční odměnou 20 000 Kč. Oceněná knihovna může být nominována do soutěže Knihovna roku.

VESNICKÁ KNIHOVNA LIBERECKÉHO KRAJE ROKU 2023

V roce 2023 toto ocenění – které se dosud nazývalo Diplom za moderní knihovnické a informační služby – získala **Místní knihovna v Horní Branné**. Knihovna v Horní Branné je komunitní knihovnou v nejlepším slova smyslu, je otevřená dětem, seniorům i všem dalším občanům obce. Důraz je kladen na dětské čtenáře – knihovna spolupracuje s mateřskou i základní školou, zapojuje se do celostátních projektů na podporu dětského čtenářství (Noc s Andersenem, Knížka pro prvňáčka).

Místní knihovna v Horní Branné

KNIHOVNA ROKU 2023

O OCENĚNÍ

Cenu Knihovna roku uděluje ministr kultury České republiky každoročně od roku 2003 k ohodnocení dlouhodobých zásluh o rozvoj knihovnictví v obcích nebo mimořádného přínosu k rozvoji veřejných knihovnických a informačních služeb. Do soutěže je každoročně nominována jedna knihovna z každého kraje, většinou v návaznosti na soutěž Vesnice roku Libereckého kraje. Ocenění je spojeno s finanční odměnou ve výši 70 000 Kč.

NOMINACE NA CENU KNIHOVNA ROKU 2023 ZA LIBERECKÝ KRAJ

V roce 2023 byla na ocenění Knihovna roku za Liberecký kraj nominována **Místní knihovna v Horní Branné**. Knihovna v Horní Branné v tomto roce obdržela i ocenění Vesnická knihovna Libereckého kraje v rámci soutěže Vesnice roku. Knihovna je umístěna v bývalém zámku ze 16. století, který je ve správě obce. V roce 2022 byly prostory knihovny rekonstruovány, rozšířeny o další místnost a vybaveny novými regály. Vznikly tak vzdušné, světlé prostory, skýtající dostatek místa pro odpočinkové zóny a dětský koutek, s potenciálem pro pořádání akcí i trávení volného času.

Interiér knihovny v Horní Branné

Knihovna v Horní Branné se účastní projektu Knížka pro prvňáčka

MĚSTSKÁ KNIHOVNA ROKU 2023

O OCENĚNÍ

Soutěž Městská knihovna roku vyhlašuje Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR již od roku 2010, cílem soutěže je ocenit nejlepší české knihovny, které jsou provozovány či zřizovány městy a motivovat je k rozšíření a zkvalitnění veřejných knihovnických a informačních služeb. Dříve byla nominace na ocenění spíše vlastní aktivitou každé knihovny, od roku 2020 je povinná jedna nominace z každého kraje. Ocenění je spojeno s finanční odměnou ve výši 30 000 Kč.

NOMINACE NA CENU MĚSTSKÁ KNIHOVNA ROKU 2023 ZA LIBERECKÝ KRAJ

Nominovanou knihovnou v roce 2023 za Liberecký kraj se stala **Městská knihovna Hrádek nad Nisou**. Městská knihovna Hrádek nad Nisou sídlí od roku 2019 v nových prostorách v multifunkčním centru Brány Trojzemí (příspěvková organizace Brána Trojzemí je provozovatelem knihovny). Spolu s ní je v areálu možno najít i infocentrum, muzeum, galerii a kinosál. Knihovna v Hrádku nad Nisou v sobě spojuje příjemné nové prostředí, funkčnost a výborné služby a akce, a nominace na ocenění Městská knihovna roku 2023 byla zasloužená.

Městská knihovna Hrádek nad Nisou

KNIHOVNÍK/KNIHOVNICE LIBERECKÉHO KRAJE ROKU 2023

O OCENĚNÍ

Cenu Knihovník/Knihovnice Libereckého kraje uděluje od roku 2012 vždy jednou za dva roky Regionální výbor SKIP Libereckého kraje. Cena je udělována knihovníkům, kteří dosáhli výjimečných výsledků v knihovnách Libereckého kraje, realizovali zajímavou aktivitu nebo se věnovali činnostem, které přispěly k rozvoji obce nebo knihovnictví samotného. Soutěž je vyhlašována ve dvou kategoriích – Knihovník/Knihovnice roku a Celoživotní přínos knihovnictví v Libereckém kraji.

OCENĚNÍ KNIHOVNÍCI ROKU 2023

Cenu Knihovník roku 2023 v kategorii neprofesionálních knihoven obdržel **pan Josef Bulíř z Obecní knihovny v Oldřichově**, pod jehož vedením se knihovna proměnila v centrum dění obce a komunitní místo, kde se scházejí uživatelé napříč generacemi. Cenu Knihovnice roku 2023 v kategorii profesionálních knihoven obdržela **paní Jaroslava Černá z Městské knihovny Antonína Marka Turnov** za vybudování a rozvíjení pobočky na nádraží a za výbornou knihovnickou práci ve všech směrech. Cenu za celoživotní přínos knihovnictví v Libereckém kraji obdržela **paní Lenka Klikarová z Městské knihovny Semily**, která letos oslavila 35 let v semilské knihovně, za dosavadní pečlivou práci v knihovně, neustálý zájem o knihy a činnost knihovny a ochotu vůči čtenářům.

Josef Bulíř

Jaroslava Černá

Lenka Klikarová

OCENĚNÍ MARK ZA LIBERECKÝ KRAJ

O OCENĚNÍ

Cenu MARK uděluje Svaz knihovníků a infomačních pracovníků ČR od roku 2010. Cílem ceny je podpořit a ocenit mimořádné tvůrčí aktivity mladých pracovníků knihoven, pedagogů a studentů oboru a ohodnotit jejich konkrétní mimořádný přínos oboru v daném roce. Ze začátku probíhaly nominace spíše v návaznosti na projekty celostátního významu, od roku 2023 se cena uděluje vždy na krajské úrovni, a teprve poté i celostátně. Ocenění zaštitilo Sdružení místních samospráv.

CENA MARK ZA LIBERECKÝ KRAJ V ROCE 2023

Mgr. Natálie Chalupníčková pracuje v Krajské vědecké knihovně v Liberci od roku 2016. Zapojuje se do PR aktivit v oblasti sociálních sítí, je iniciátorkou mnoha facebookových a instagramových kampaní, které oslovují nejenom příznivce liberecké knihovny, ale další z celého Libereckého kraje i ČR. Nominace na ocenění MARK byla podána zejména za realizaci projektu #MaKni proti nudě zaměřené na maturitní knihy. Formou přizpůsobenou cílové skupině, tj. středoškolákům, jsou zábavným způsobem prostřednictvím videí, fotografií, textů a kvízů představovány knihy vhodné pro přípravu na maturitní zkoušku.

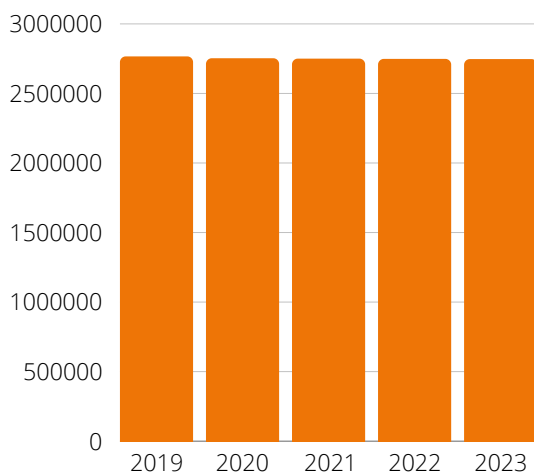
Natálie Chalupníčková přebírá ocenění MARK z rukou Dany Petřádkové

KNIHOVNÍ FONDY

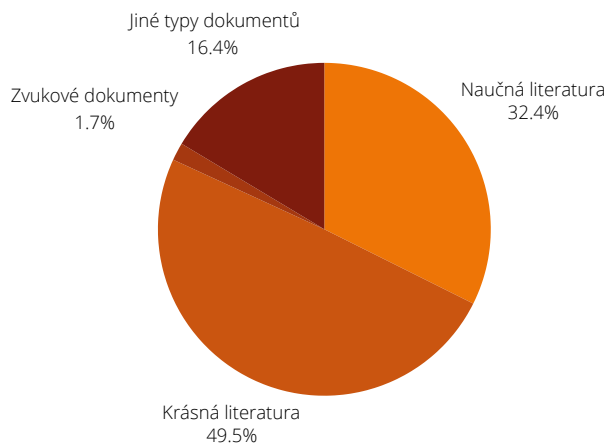
Představené jsou pouze některé statistické ukazatele, kompletní přehled nabízí dokumenty **Výsledky činnosti knihoven Libereckého kraje a Plnění vybraných standardů veřejných knihovnických a informačních služeb v knihovnách Libereckého kraje** na stránce www.kvkli.cz/pro-knihovny/regionalni-funkce-v-libereckem-kraji.

Celkový součet knihovních fondů všech knihoven zaznamenal opět velmi drobný pokles, který v tomto případě vypovídá o potřebné aktualizaci knihovního fondu. **V roce 2023 činil celkový součet všech knižních jednotek v kraji 2 747 090** a v knihovnách přibýlo 66 057 nových dokumentů.

Přehled stavu knihovního fondu
všech knihoven Libereckého kraje:

Přehled tematického rozdělení knihovního fondu
všech knihoven Libereckého kraje:

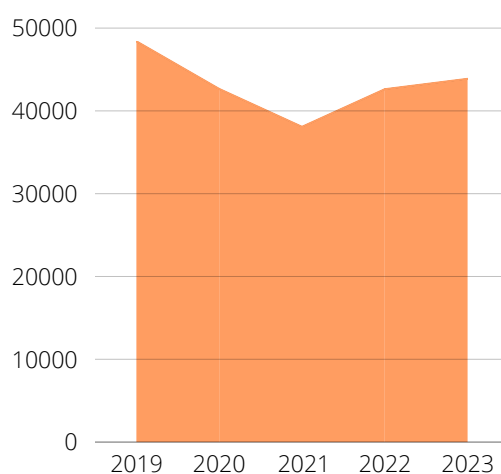

Náklady na nákup knihovního fondu, které by se podle standardu měly pohybovat v rozpětí 30-55 Kč na 1 obyvatele, splňovalo v Libereckém kraji v roce 2023 23 % knihoven. Zejména na Semilsku je řada menších knihoven, které vlastní fond vůbec nenakupují, a jsou proto závislé na výměnných souborech Městské knihovny v Semilech. Procento obnovy knihovního fondu novými přírůstky, které by podle standardu mělo být minimálně 7 %, splňovalo v roce 2023 28 % knihoven.

ČTENÁŘI V KNIHOVNÁCH

V počtu registrovaných uživatelů knihoven došlo v roce 2023 k růstu, oproti roku 2022 to ale není růst nijak radikální. Nárůst ukazatele souvisí zcela zjevně s ústupem pandemie COVID-19, ale je nejisté, zda v budoucnu dojde k návratu na původní úroveň z roku 2019 - úbytek čtenářů byl i před pandemií setrvalým trendem v knihovnách. **Celkem bylo v roce 2023 v knihovnách Libereckého kraje registrováno 43 868 čtenářů.** Z celkového počtu čtenářů je jich 21 % ve věku do 15 let.

Přehled počtu registrovaných uživatelů
všech knihoven Libereckého kraje:

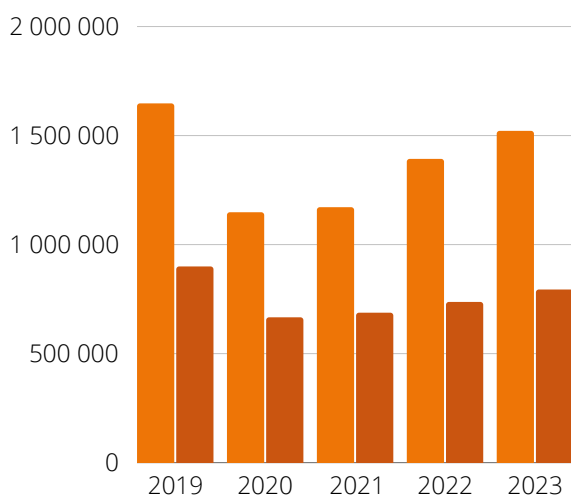

Již zmíněný pokles počtu čtenářů v knihovnách je dlouhodobým trendem, který se dá sledovat ve všech knihovnách nejen v Libereckém kraji. Tento fakt sám o sobě nejlépe ilustruje nový obraz knihovny v moderní společnosti, kdy je chybné je vnímat pouze jako půjčovny knih (ani to neodpovídá realitě). Knihovny fungují jako vzdělávací a vzdělanost podporující instituce, jako přirozená centra komunit i jako správci kulturního a znalostního bohatství. O tyto tři pilíře se také opírá **Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021-2027.**

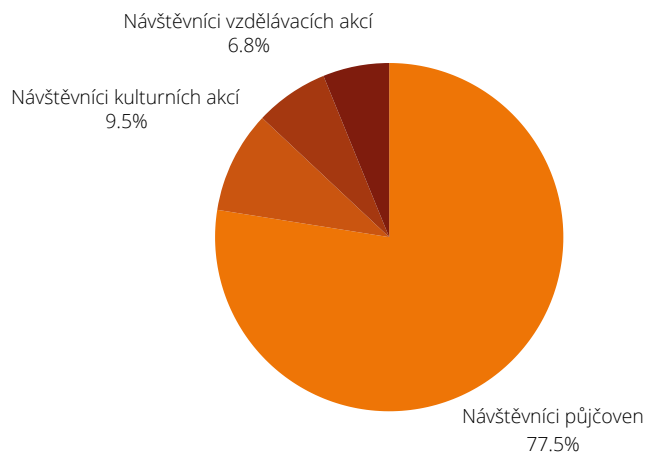
NÁVŠTĚVNÍCI KNIHOVEN

Oproti jiným statistickým indikátorům je u počtu návštěvníků knihoven jasně patrná vzestupná tendence. **Celkově navštívilo v roce 2023 knihovny Libereckého kraje 1 521 606 osob, z tohoto celkového počtu bylo 794 079 návštěvníků online služeb knihoven.** Fyzických návštěvníků tedy dorazilo do knihoven 727 527.

Přehled počtu návštěvníků v knihovnách Libereckého kraje (z toho počet online návštěv):

Přehled skladby fyzických návštěvníků knihoven v Libereckém kraji:

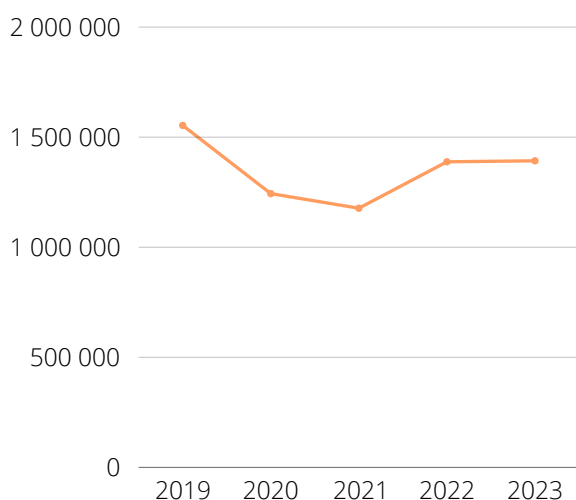
Detailní skladba fyzických návštěvníků knihoven je velmi podobná roku 2022, liší se pouze kvantitativně. Více než tři čtvrtiny fyzických návštěvníků využívá služby půjčoven a studoven, 16 % navštívilo kulturní a vzdělávací akce, zbylých 6 % návštěvníků využilo v knihovně Internet nebo se zúčastnili jiné akce, která se konala v prostorách knihovny.

VÝPŮJČKY

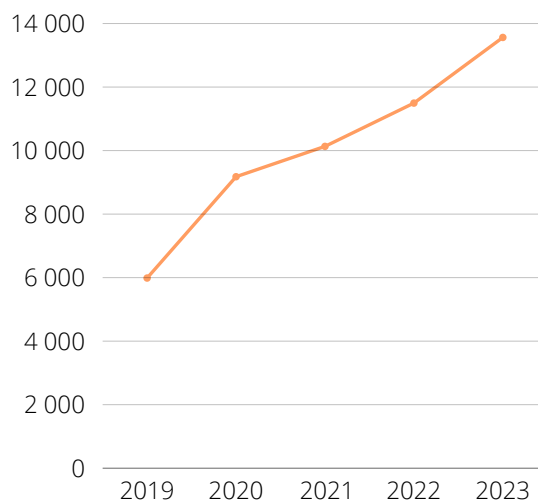
Celkový počet výpůjček v knihovnách Libereckého kraje je téměř totožný s rokem 2022. **Celkově bylo v roce 2023 v knihovnách Libereckého kraje vypůjčeno 1 392 458 knižních jednotek**, v roce 2022 to bylo 1 388 049 knih.

Nárůst počtu výpůjček e-knih je dlouhodobým trendem, do celkového počtu výpůjček se ale promítá jen marginálně, a podílí se na něm spíše větší profesionální knihovny.

Přehled počtu všech výpůjček
v knihovnách Libereckého kraje:

Přehled počtu výpůjček e-knih
v knihovnách Libereckého kraje:

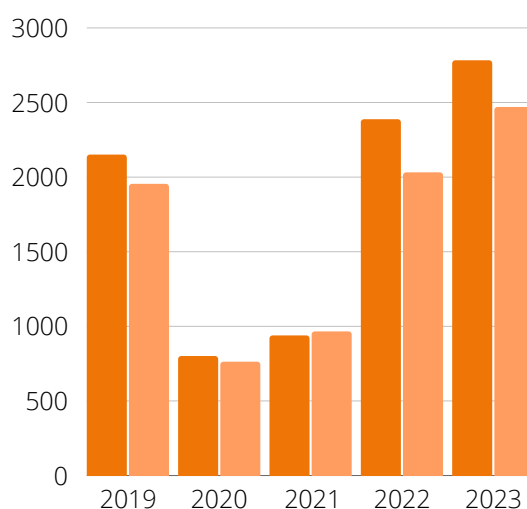

Trend klesajícího počtu výpůjček, který byl dobře viditelný před pandemií již od roku 2012, také vypovídá o transformaci knihoven v novější době. Knihovny nabízejí mnohem více než jen půjčování knih – jsou přirozenými centry komunit, nabízejí možnost vzdělávání i aktivního trávení volného času, poskytují rovný přístup k informacím včetně prostoru pro diskuzi a setkávání. O všechna tato fakta se opírá **Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021-2027**.

AKCE V KNIHOVNÁCH

V kontrastu s roky 2020 a 2021 je nejlépe vidět dopad, jaký na činnost knihoven měla pandemie COVID-19. Po prudkém útlumu byl znát nárůst v roce 2022, který pokračuje i roce 2023. **V knihovnách proběhlo celkem 2 783 akcí kulturních a 2 470 akcí vzdělávacích.** V souvislosti s poklesem využívání tradičních výpůjčních služeb je právě na pořádání akcí nejvíce znát, že se náplň činnosti knihoven posouvá více ke službám komunitním – jako míst setkávání a pořádání kulturních a vzdělávacích akcí.

Přehled počtu kulturních a vzdělávacích akcí
v knihovnách Libereckého kraje:

V roce 2019 se poprvé kromě akcí pořádaných přímo knihovnami objevil ve statistickém vykazování i další ukazatel – počet akcí, které knihovna přímo nepořádá, ale konají se v jejích prostorách a za její asistence. Důvodem zavedení byl fakt, že mnoho knihoven poskytuje své prostory pro akce jiných organizací, a často se i spolupodílí na jejich organizaci, ale přitom je neuvádí jako své akce. **Těchto akcí se v roce 2023 v knihovnách Libereckého kraje konalo 1 017.**

ZÁVĚR

SÍŤ KNIHOVEN

V Libereckém kraji se nachází rozsáhlá síť knihoven čítající 200 knihoven a 32 poboček. Z tohoto počtu je 210 knihoven obsluhováno v rámci regionálních funkcí, jsou jim tedy poskytovány služby Krajskou vědeckou knihovnou v Liberci a městskými knihovnami v České Lípě, Jablonci nad Nisou a Semilech.

V roce 2023 došlo v knihovnách v Libereckém kraji k mnoha personálním proměnám, ale i k mnoha úpravám interiérů. Podrobněji je vše rozepsáno v oddílu Proměny knihoven v Libereckém kraji.

KNIHOVNICKÉ DĚNÍ V ROCE 2023

Po náročném covidovém období bylo vhodně mottem celostátní knihovnické kampaně heslo Už jsme zpátky!, spolu s ním se již druhým rokem akcentuje téma mediální gramotnosti v knihovnách. Diplom Vesnická knihovna Libereckého kraje obdržela Místní knihovna v Horní Branné, která byla za Liberecký nominována i do soutěže Knihovna roku. Do soutěže Městská knihovna roku byla za Liberecký kraj nominována Městská knihovna Hrádek nad Nisou. Proběhlo i vyhlášení cen Knihovník/Knihovnice Libereckého kraje roku 2023, obdrželi je Josef Bulíř, Jaroslava Černá a Lenka Klikarová. Cenu pro mladé knihovníky MARK obdržela za Liberecký kraj Natálie Chalupníčková.

STATISTICKÉ VÝSLEDKY KNIHOVEN

V roce 2023 došlo k meziročnímu vzrůstu ukazatelů počtu registrovaných čtenářů, výpůjček, návštěvníků knihoven i pořádaných akcí; statisticky je znát, že se nyní knihovny v Libereckém kraji vyrovnaly s lety zasaženými pandemií COVID-19 a vrací se k původním trendům. V příštím roce bude více zřejmé, zda bude pokračovat postupné snižování počtu čtenářů i výpůjček, které jde ruku v ruce s nárůstem počtu akcí a návštěvníků. Tato transformace knihoven na facilitátory kulturního života a centra neformálního vzdělávání je i součástí vize Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021-2027.

ROČENKA KNIHOVEN LIBERECKÉHO KRAJE 2023

Pro vnitřní potřebu knihoven a jejich zřizovatelů v Libereckém kraji. Zpracováno na základě statistických výkazů knihoven Libereckého kraje.

Vydala:

Krajská vědecká knihovna v Liberci, příspěvková organizace

Rumjancevova 1362/1, 460 01 Liberec I – Staré Město

www.kvkl.cz

Zpracovala: Michaela Staňková, stankova@kvkli.cz

Vydáno: srpen 2024

Vydáváno elektronicky